

PROSA GALEGO-PORTUGUESA MEDIEVAL

A prosa literaria galego-portuguesa medieval é máis escasa, máis tardía e menos orixinal que a lírica. Os primeiros textos en prosa escritos en galego-portugués, correspondentes a comezos do século XIII, foron versións de textos bíblicos, feitas con afán divulgativo, e escritos de tipo notarial (doazóns, testamentos...), con afán utilitario ou práctico. O texto prosístico máis antigo datado e escrito no noso territorio resulta ser o *Foro do bo burgo de Castro Caldelas* (Allariz, 1228). Cómpre destacar tamén que na Idade Media había especialización de xéneros: para a lírica empregábase o galego-portugués, considerada unha lingua de moda, de prestixio, de cultura e unha lingua claramente normalizada...e para a prosa utilizábase de non ser o latín o castelán.

A prosa propiamente literaria aparece máis tarde (finais do s. XIII-comezos do s. XIV) e nace claramente vinculada ás Cortes reais ou nobiliarias. Monarcas e nobres exerceron o seu mecenado para que copistas, tradutores e cronistas se dedicasen a copiar, facer versións, traducir ou crear textos de carácter narrativo e inspiración cabaleiresca feudal e cristiá. A imposición do castelán a partir do s. XV puxo fin, entre outros moitos, a este emprego do galego. O tesouro da prosa medieval galego-portuguesa permaneceu ignorado durante longos séculos e comezouse a coñecer entre nós moi serodiamente.

PROSA LITERARIA

É habitual agrupar a produción prosística medieval que resulta máis semellante ao que entendemos actualmente como “prosa literaria” en tres grandes ciclos temáticos:

- a) **Ciclo bretón ou artúrico.** É o máis importante do punto de vista cuantitativo e tamén o de maior influencia na literatura posterior. Encádranse nel obras e fragmentos do século XIV como *A demanda do Santo Graal*, *Joseph de Arimatea*, o *Livro de Tristán*, fragmentos do *Livro de Merlim* etc. Todas elas, ambientadas na Bretaña ou na Gran Bretaña, desenvolven en clave cabaleiresca e cristiá as lendas de orixe probablemente céltica relacionadas coa figura do rei Artur, os cabaleiros da Táboa Redonda (Percival, Galaaz, Lanzarote, Galván...), a corte de Camelot, a illa de Avalón, o mago Merlín, a orixe e procura do Santo Grial ou Graal, a espada Escalibur, os amores trágicos de Tristán e Isolda etc.

- b) **Ciclo clásico ou troiano.** Corresponden a este ciclo temático a Crónica Troiana (copiada polo clérigo Fernán Martín na segunda metade do século XIV) e a incompleta e bilingüe Historia Troiana. Ambas ofrecen unha visión fantasiosa do mundo clásico (viaxes de Ulises, expedición dos Argonautas, aventuras do guerreiro Aquiles, guerra de Troia, amores de Paris e Helena...), construída a través do prisma ideolóxico medieval.
- c) **Ciclo carolinxio.** Conservamos fragmentos dunha obra coñecida como *Pseudo-Turpin*, incluídos nos Miragres de Santiago, que relatan aspectos da historia lexendaria do emperador Carlomagno, nomeadamente as súas batallas na Península contra os mouros e a morte de Roldán en Roncesvalles.

PROSA HISTORIOGRÁFICA

Trátase dunha prosa de clara finalidade propagandística e lexitimadora, que adoita intercalar elementos bíblicos e fantásticos. Desde ese punto de vista, resulta a ollos dun lector actual máis “novelesca” e “fantasiosa” que propiamente “histórica”. Destacan neste apartado prosístico: Os *Livros de Linhagens*, catro catálogos de xenealoxías nobiliarias escritos en Portugal a finais do s. XIII e comezos do s. XIV.

As traducións galegas de dúas obras do rei castelán Afonso X: General Estoria (comezos do XIV), que aspiraba a ser unha historia universal desde a creación do ser humano ata o reinado do propio rei citado, e a Crónica Geral, de fins do XIII, que pretendía reco- ller a historia peninsular ibérica.

Outros textos que intentan dar conta dos feitos e períodos históricos como a Crónica Geral de 1344 e mais a Crónica Geral Galega de 1404.

PROSA HAXIOGRÁFICA

Trátase de textos centrados na vida, obra e milagres de apóstolos, santos ou personaxes ...Os máis destacados son ademáis do propio Miragres de Santiago:

A Crónica de Santa Maria de Iria, feita na segunda metade do século XV polo clérigo Rui Vázquez de Mazaricos, nun galego xa abondo castelanizado.

PROSA TABELIÓNICA E DIDÁCTICA

Agrupamos baixo este rótulo escritos de índole diversa mais sempre elaborados con fins utilitarios, como

- Ordenamentos xurídicos , declaracións de testemuñas, denuncias, confesións de reos e sentenzas xudiciais;
- Regulamentos de confrarías e gremios (*Livro dos Cambeadores de Santiago*, gremio encargado do coidado e defensa da catedral de Santiago; *Ordenanzas* do gremio de Acibecheiros de Santiago de 1443; *Regla da Confraria de Sta. Trega*, da Guarda);
- Diversos tipos de escritos notariais (doazóns, testamentos, preitos, partillas, foros...) ou elaborados polos Concellos (ordenanzas, avinzas, pregóns);
- Manuais ou tratados para aprender oficios ou actividades (*Tratado de Alveitaria*, sobre a cría e enfermidades dos cabalos; *Arte de Trovar* do Cancioneiro da Biblioteca Nacional, sobre as normas da escrita trobadoresca);
- Libros de contas (*Livro das Posisoas do Espital dos Pobres da vila de Muros*).